

ინფლაციის შესახებ

ინფლაცია არის ქვეყანაში საქონელსა და მომსახურებაზე ფასების ზრდის პროცესი. იგი არ ნიშნავს, უკლებლივ ყველა საქონელსა თუ მომსახურებაზე ფასის ზრდას. შესაძლებელია არსებობდეს პროდუქცია, მაგალითად კომპიუტერები, რომლებზედაც ფასი იკლებს უკანასკნელი წლების განმავლობაში. ინფლაციის მაჩვენებლის მიღებისას ანგარიშობენ მხოლოდ განსაზღვრული სასაქონლო კატეგორიის (სამომხმარებლო კალათი) ფასების ცვალებადობას. შესაბამისად, ინფლაცია შეიძლება განისაზღვროს, როგორც ფასების დონის საზოგადო ზრდა.

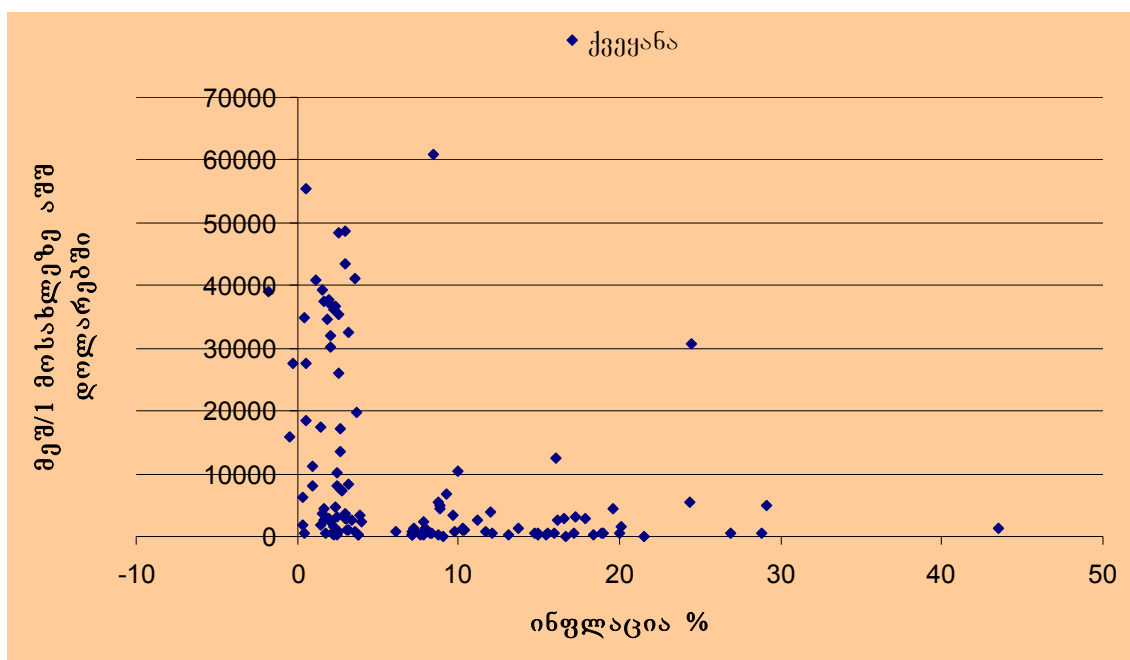
როგორ იზომება ინფლაცია

როგორც უკვე ითქვა, ინფლაციის გაზომვის მიზნით განისაზღვრება “ტიპიური” მოქალაქის “სამომხმარებლო კალათა”, რომელიც შედგება სხვადასხვა მოხმარების საქონლისა და მომსახურებისგან. შემდგომ ხდება კალათის ღირებულების ცვლილების აღრიცხვა-დაკვირვება. ინფლაციის საზომი ერთეულია სამომხმარებლო ფასების ინდექსის ზრდა, ისევე როგორც კილოგრამი გახლავთ წონის საზომი ერთეული.

რატომ არის ინფლაცია ცუდი

ეკონომისტები ერთხმად თანხმდებიან, რომ მაღალი ინფლაცია გვეკლინება ეკონომიკური პრობლემების ერთ-ერთ მთავარ გამომწვევ ფაქტორად და ხშირად წარმოადგენს ფინანსურ-ეკონომიკური კრიზისების საფუძველს. ამასთანავე, ეკონომეტრიკულად დამტკიცებულია, რომ დაბალი ინფლაცია სტაბილური ეკონომიკური განვითარების საწინდარია.

იმისათვის, რომ ვნახოთ თუ რა კავშირი არსებობს ინფლაციის მაჩვენებელსა ქვეყანაში არსებულ შემოსავლებზე, გთავაზობთ მსოფლიო ბანკის 2005 წლის სტატისტიკიდან ამოღებულ ცხრილს, სადაც კარგად ჩანს ტენდენცია იმისა, რომ იმ ქვეყნებში, სადაც ინფლაციის დაბალი მაჩვენებელია, გაცილებით მაღალია შემოსავლები ვიდრე ქვეყნებში, სადაც მაღალი ინფლაციაა.

გრაფიკულად ჩანს, რომ განვითარებულ ქვეყნებს, რომელთა მთლიანი ეროვნული შემოსავალი ერთ სულ მოსახლეზე 10 ათას აშშ დოლარს აჭარბებს, ინფლაციის 0 – 4 პროცენტის დიაპაზონი შეესაბამება. საპირისპირო სურათია იმ ქვეყნების შემთხვევაში, რომელთა მთლიანი ეროვნული შემოსავალი ერთ სულ მოსახლეზე 5 ათას აშშ დოლარზე ნაკლებია და მათთვის დამახასიათებელი ინფლაცია 6%-იან ზღვარს აჭარბებს.

ინფლაცია ეკონომიკაზე უარყოფითად სხვადასხვა მიზეზების გამო აისახება:

დანაკარგები დანაზოგებში. თუ თქვენს დანაზოგს ფულად გამოსახულებაში ინახავთ, მაშინ ინფლაცია მის მსყიდველობით უნარს ამცირებს. მაგალითად, თუ თქვენ 2006 წელს თქვენი ხელფასიდან გადადეთ თანხა, რათა საცხოვრებელი ფართი შეეძინათ, წელს ამ თანხით იგივე ფართს ვეღარ შეიძენთ. იმ შემთხვევაშიც კი, თუ თქვენ თქვენს დანაზოგს დეპოზიტის სახით ინახავთ, მასზე დარიცხული საპროცენტო სარგებელი შეიძლება უფრო ნაკლები აღმოჩნდეს ვიდრე ინფლაცია და მისგან მიყენებული ზარალის კომპენსაცია ვერ შეძლოს. ინფლაცია განსაკუთრებით აზარალებს დიდი ხნის განმავლობაში დაგროვებულ დანაზოგებს (მაგალითად, პენსიაზე

გასასვლელად) და პენსიაზე გასვლისას შეიძლება აღმოაჩინოთ, რომ თქვენს მიერ შეგროვებული თანხით ბევრს ველარაფერს შეიძენთ.

ფიქსირებული შემოსავლების მქონე მოქალაქეების დაზარალება. ფიქსირებული შემოსავლების მქონე მოქალაქეები (საჯარო სამსახურში დასაქმებულები, პენსიონერები და სხვა) ხვდებიან, რომ მათი შემოსავლების მსყიდველობითი უნარი თანდათან იკლებს. მდიდრებს, კი პირიქით ნაწილობრივ შეუძლიათ დაიცვან თავი ინფლაციისგან ისეთ აქტივებში ინვესტირების შედეგად, როგორცაა უძრავი ქონება (სახლები, მიწები), ანუ ისეთი საქონელი, რომლის ფასიც ინფლაციის დროს კიდევ უფრო მატულობს. შესაბამისად, ინფლაცია ზრდის უთანასწორობას მდიდრებსა და ღარიბებს შორის.

ბიზნესის ზარალი. თუ თქვენი ბრუნვის მოცულობა ინფლაციის პარალელურად იზრდება, მაგრამ ამასთანავე არ იცვლება მცირე ბიზნესის დაბეგვრის ზღვარი, თქვენ შესაძლოა მცირე ბიზნესის რიგებიდან საშუალოში გადაინაცვლოთ და შესაბამისად, თქვენზე უფრო დიდი საგადასახადო ტვირთი გავრცელდება.

მწარმოებლებისთვის დამაბნეველი ბაზრის სიგნალები და ბიზნესის ექსპანსიის შემცირება. პროდუქციაზე გაზრდილი ფასი ჩვეულებრივ გამოხატავს მასზე მოთხოვნის გაზრდის სიგნალს, მისი გაყიდვიდან მეტი მოგების მიღების საშუალებას, მისი წარმოებისთვის მეტი თანამშრომლების დაქირავებისა და მეტი რესურსის დახარჯვის საფუძველს. თუმცა, ინფლაციის დროს, პროდუქციაზე ფასის ზრდა შესაძლებელია უბრალოდ გამოწვეული იყოს ფასების საზოგადო ზრდით ინფლაციური პროცესების გამო ან იმიტომ, რომ პროდუქციაზე მოთხოვნა გაიზარდა. მწარმოებლებმა, რომლებმაც არ იციან, თუ რა მიზეზით მოხდა ფასების ზრდა, შესაძლოა თავი შეიკავონ თავიანთი ბიზნესის გაფართოებისგან, სინამდვილეში კი, ხელიდან გაუშვან პროდუქციაზე მოთხოვნის ზრდის საპასუხოდ ბიზნესის გაფართოების შესაძლებლობა.

სპეკულაციური პროცესების განვითარება. მაღალი ინფლაციისა და ფინანსური არასტაბილურობის გარემო ხელს უწყობს სპეკულაციური პროცესების განვითარებას, რაც გამოიხატება არსებული უძრავი ქონების ყიდვა-გაყიდვით, ნაცვლად წარმოებისა და დასაქმების ზრდისა.

შრომის ნაყოფიერებასა და წარმადობაზე ნაკლები ყურადღება. მეტი წარმადობა და უკეთესი შრომის ნაყოფიერება ქვეყანაში ცხოვრების დონის ზრდის ძალზედ მნიშვნელოვანი ელემენტია. დაბალი ინფლაციის დროს, ხელფასზე მოლაპარაკებები კონცენტრირებულია იმ შესაბამისი მოცულობის ანაზღაურების განსაზღვრაზე, რაც საჭიროა თანამშრომლის სამუშაო ნაყოფიერების ამაღლებისათვის. ინფლაციის დროს, პირიქით ხელფასების და სხვა სახის კომპენსაციების (პენსიები და სხვა) ზრდა მიმართულია ინფლაციის შედეგად მიყენებული ზარალის კომპენსირებაზე და შრომის ნაყოფიერების ამაღლება ნაკლებ აქტუალური ხდება.

სოციალური დაძაბულობა. მაღალი ინფლაციის დროს საზოგადოება უფრო აქტიურდება შემოსავლების რედისტრიბუციის კუთხით და ყველა ცდილობს მოიპოვოს უფრო დიდი მოგება, მეტი ხელფასი ან თანამდებობა. როგორც ზემოთ ავლნიშნავდით, იზრდება საზოგადოების პოლარიზაცია, ეს საბოლოო ჯამში დამანგრეველად აისახება საზოგადოების ერთიანობაზე და სოციალურ დაძაბულობას იწვევს.

ნაკლებად გათვითცნობიერებული ადამიანების მიერ ზოგჯერ კეთდება განცხადებები, რომ მაღალმა ინფლაციამ შესაძლოა ეკონომიკური ზრდის სტიმულირება გამოიწვიოს. ეს სინამდვილეს არ შეესაბამება. ძალიან ადვილია ეკონომიკას მეტი ფული მიაწოდო (დაბეჭდო, ისესხო და ასე შემდეგ) და შედეგად მართლაც მიიღო ეკონომიკური ზრდა, უღარიბეს ქვეყნებსაც კი შეუძლიათ ამის გაკეთება. ბუნებრივია ამით რომ ეკონომიკური ზრდა მიიღწეოდეს, ღარიბი ქვეყნები აღარც იარსებებდნენ. თუ ფული იმისათვის იბეჭდება, რომ ეკონომიკის სტიმულირებას შეუწყოს ხელი, ეს მხოლოდ მოკლევადიან პერიოდში იმუშავებს, მაგრამ ადამიანები მალე ხვდებიან რაც ხდება და მეტი პროდუქციის წარმოების ნაცვლად იწყებენ ფასების და ხელფასების სწრაფ ზრდას. საბოლოოდ, ქვეყანა იღებს მაღალ ინფლაციას ყველა იმ უარყოფითი შედეგით, რაც ზემოთ ავლწერეთ და ეკონომიკური ზრდის სანაცვლოდ, ფინალი გაჩანაგებული ეკონომიკაა.

სწორედ ამ მიზეზების გამო, ინფლაციის პრევენცია – ფასების სტაბილურობის შენარჩუნება წარმოადგენს მონეტარული პოლიტიკის მთავარ ამოცანას. ის გვევლინება სტაბილური ეკონომიკური ზრდის და სიღარიბის დაძლევის ერთ-ერთ უპირობო საფუძვლად.

აქვე გთავაზობთ საქართველოში წლიური ინფლაციის დონის მაჩვენებლებს 2002-2006 წლებში.

დეკემბერი	2002	2003	2004	2005	2006
წინა წლის დეკემბერთან	5.4%	7%	7.5%	6.2%	8.8%
საშუალო წლიური	5.6%	4.8%	5.7%	8.2%	9.2%

წყარო: სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტი